

Kategori: Pasientbehandling/Legemidler/Generelle retningslinjer	Gyldig fra/til: 26.05.2026/26.05.2029
Organisatorisk plassering: Helse Bergen HF/Fellesdokumenter/Pasientbehandling	Versjon: 13.01
Godkjenner: Bjånes, Tormod Karlsen - legemiddelkomiteen	Retningslinje
Dok. ansvarlig: Legemiddelkomiteen	Dok.id: D14482

Forankring i lov og forskrift

A/B-rapporten	A/B rapporten - rapport i Rapportportalen som viser hva som er solgt av A- og B-preparater fra Sjukehusapoteka Vest til enheter i Helse Vest. Rapporten oppdateres daglig og er tilgangsstyrt til ledere.
A-preparater	Alle preparater som Direktoratet for medisinske produkter har klassifisert som reseptgruppe A (narkotika). For liste over preparater se Oversikt over A-preparater . I Felleskatalogen er A-preparater markert med en A under preparatnavnet (gjelder bare preparater med markedsføringstillatelse i Norge).
Akuttbord/akuttralle	Bord/traller som inneholder nødvendige legemidler og utstyr til medisinske akuttsituasjoner. De skal være komplette og klare til enhver tid. Umiddelbart etter en akuttsituasjon skal de fylles på, kontrolleres og settes på plass. I de fleste tilfeller plomberes medikamentskuffen med nummerert forsegling. Enkelte enheter har ulåste akuttbord (avvik fra forskrift). Den enkelte enhet må i lokale retningslinjer beskrive på hvilken måte akuttbord/-traller administreres, inkludert kontrollrutiner og om de er forseglet eller ei.
Akutt koffert	Forseglet koffert med standardisert innhold av utstyr. I noen enheter inneholder akutt kofferten også legemidler.
Antidot	Stoffer som reduserer eller opphever virkningen av et annet, vanligvis giftig, stoff i organismen.
Anbrudd	Første gang en legemiddelbeholder perforeres, forsegling brytes eller lukkeanordning åpnes.
Apoteket	Sjukehusapoteket i Bergen (tidl. Haukeland sykehusapotek).
Apotekproduserte legemidler	Legemidler som produseres i apotek, enten i en serviceproduksjonsordning eller lokalt på det enkelte apotek. Begrepet omfatter produksjon for lagerhold og til den enkelte pasient, inkludert cytostatika, parenteral ernæring, smertepumper osv.
ASL	Apotekstyrt legemiddellager innebærer at sykehusapotekets personale etter avtale med enheten har ansvar for bestilling og oppfylling av legemidler og apotekvarer i henhold til enhetens basisliste .
AST	Apotekstyrt legemiddeltilberedning i avdelingens medisinrom eller fra farmasitun der det er etablert (inj/inf utblanding, opptrekk mv.) hvor apotektekniker bistår med hoveddelen av den praktiske tilberedningen på bakgrunn av arbeidssedler fra farmasøyt, og dokumenterer tilberedningen i Meona.
ASTRA	Apotekstyrt trallelegging hvor apotekmedarbeider gjør i stand legemidler til inneliggende pasienter i avdelingen for en avtalt tidsperiode. ASTRA blir utført i avdelingens medisinrom eller fra farmasitun der dette er etablert.
ATC-systemet	Anatomical Therapeutic Chemical Classification System. Systematisk oversikt over legemidlenes hovedvirkeområde, legemiddelgrupper og virkestoffer.
Avvik	Brudd på lover, forskrifter eller interne rutiner og prosedyrer.
B-preparater	Legemidler i reseptgruppe B (vanedannende legemidler). Oversikt over B-preparater .

Basisliste	Legemiddelliste som angir standardsortiment for aktuell enhet i det elektroniske bestillingssystemet Tønsys. Person med delegert myndighet til bestilling kan bestille fra basislisten til enhetens lager uten ytterligere godkjenning av lege.
Behovsmedisin	Legemidler som etter ordinasjon fra lege skal gis etter sykepleiers eller leges fortløpende vurdering av pasientens tilstand.
Bivirkning	Skadelige eller utilsiktede reaksjoner av legemidler, både ved bruk innenfor og utenfor godkjent bruksområde. Bivirkninger omfatter også uønskede virkninger ved feilbruk, misbruk, overdosering og feilmedisinering. Se RELIS og DMP for informasjon om bivirkningsmelding.
Brukstid	Tid fra anbrudd av legemiddel til siste dose er ferdig administrert til pasienten (f.eks. infusjon avsluttet). Holdbarhet på 24 timer inkluderer også administrasjonstiden til pasienten.
Cytostatika	Legemidler som dreper celler eller hemmer cellevekst og celledeling (cellegift(kjemoterapi), og som hovedsakelig anvendes for å helbrede/lindre kreftsykdom. I noen tilfeller brukes cytostatika også ved behandling av andre sykdommer, som for eksempel reumatiske sykdommer og hudsykdommer. Cytostatika - håndtering i Helse Bergen
Delegert myndighet til bestilling	Fullmakt som person (sykepleier, apotektekniker, farmasøyt) har fått, til å bestille legemidler i henhold til enhetens basisliste til enhetens lager. Forsyningsportør kan få delegert myndighet til bestilling av elektrolyttkonsentrater, dialyse- og infusjons- og skyllevæsker ihht. apotekets eller enhetens væskeskjema. <u>Det er kun virksomhetsleder som kan delegere myndighet til bestilling.</u> Nivå-2 leder kan gi personer ved sin avdeling brukertilgang til elektronisk bestilling av apotekvarer, og gjennom dette delegert myndighet fra virksomhetsleder til å bestille legemidler til gjeldende enhet. Fordeling av praktiske oppgaver innen legemiddelhandtering.
DIPS Medikasjon	Forskrivningsmodulen for elektroniske resepter (erstatte forskrivningsmodulen, FM).
DOT	Direkte-Observert-Terapi (f.eks. tuberkulosebehandling eller LAR-behandling) – observere at pasienten tar legemidlet.
Dobbeltkontroll	To personer som hver for seg og ved å signere, manuelt eller elektronisk, bekrefter at en oppgave er utført korrekt, og i henhold til eventuelt fastsatt prosedyre. En automatisert elektronisk kontroll kan benyttes dersom den er likeverdig med en manuell kontroll.
Enhetsleder	Avdelingssykepleier eller tilsvarende stilling.
Epikrise	Oversikt over status i den medisinske behandlingen til pasienten ved utreise/overflytning fra sykehuset. Inkluderer også oversikt over legemidler og legemiddelbruk (samstemt legemiddelliste).
Fast ordinasjon	Leges ordinasjon av legemidler som skal gis fast inntil de seponeres.
FIB	Forbruksmateriell i bruk. Betegner forbruksmateriell som er registrert for pasienten i e-Reseptmodulen.
Foreløpig epikrise	Kortversjon av epikrise som blant annet inneholder foreløpig diagnose, behandling, legemiddelbehandling, sykemeldingsperiode og kontroll/oppfølgning.

Formell kompetanse	Kompetanse som kan dokumenteres ved hjelp av gjennomført utdanning, eksamener, kurs osv.
Generisk bytte	Bytte mellom legemidler som har samme virkestoff i samme dose og samme legemiddelform og som er definert som byttbare i Helse Bergens Byttbare legemidler i Helse Vest , eller Statens Legemiddelverks bytteliste Byttelisten - Direktoratet for Medisinske Produkter .
Godkjenningfritak	Legemidler som ikke har markedsføringstillatelse (MT) i Norge, men som lege må søke Direktoratet for medisinske produkter om å få forskrive Godkjenningfritak . Også kalt «uregistrerte legemidler».
Helsepersonell	Personell som definert i Lov om helsepersonell. § 3. Definisjoner første ledd nr. 1 til nr. 3.
H-resept	Resept på legemiddel som finansieres av det regionale helseforetaket der pasienten er bosatt. Kan kun skrives av leger ved sykehus og privatpraktiserende spesialister som har inngått avtale med helseforetak. For oversikt over legemidler se §11 i Forskrift om helseforetaksfinansierte reseptlegemidler til bruk utenfor sykehus . H-reseptlegemidler som pasienten administrerer selv hjemme, og hvor bruk skal videreføres under sykehusoppholdet, bør tas med ved innleggelse. Se mer under avsnitt 5.6 i Utdeling av legemidler .
Håndtering av cytostatika	Se egne retningslinjer, Cytostatika og andre legemidler som håndteres som cytostatika .
Istandgjøring	Tilberedning eller annen klargjøring av legemiddel for utdeling til pasient. Dette omfatter bl.a. uttak av legemiddel fra lager eller medisinskap, legging av dosett, opptrekk av legemiddel i sprøyte eller lignende.
Kassasjon	Legemidler som returneres til apoteket, eller som destrueres umiddelbart i enheten grunnet utgått holdbarhetsdato, restmengder fra ampuller/hetteglass eller som er knust/sølt. Føres ut av regnskapet i kolonnen «Kassert» i regnskapsskjema.
Kjernejournal	Nasjonal digital løsning som samler og deler utvalgte helseopplysninger for pasienter på tvers i helsevesenet, blant annet oversikt over e-resepter.
Konserveringsmiddel	Stoff som reduserer risiko for tilvekst av mikroorganismer, med hensikt å oppnå forlenget holdbarhet av legemiddelet. Konservering har betydning for brukstid etter anbrudd.
Kurve	Skjema eller elektronisk system som gir dokumentasjon av ordinasjon og utdeling av legemidler. Kurven brukes også til føring av observasjonsparametre og annen viktig informasjon av betydning for behandlingen.
LAR	Legemiddelassistert Rehabilitering. Tverrfaglig spesialisert behandling for opioidavhengighet der vanedannende legemidler i en bestemt dose (substitusjonsbehandling) inngår som et deltiltak i et helhetlig rehabiliteringsforløp. Legemidlene som benyttes er i hovedsak metadon, buprenorfin, levometadon eller langtidsvirkende morfin.
Legemidler	Stoffer, droger og preparater som er bestemt til eller utgis for å brukes til å forebygge, lege eller lindre sykdom, sykdomssymptomer eller smerter, påvirke fysiologiske funksjoner hos mennesker eller dyr, eller til ved innvortes eller utvortes bruk å påvise sykdom (Kilde: Legemiddeloven - Lov om legemidler m.v.).

Definisjoner Legemidler

Versjon:
13.01

Legemiddelanamnese	Fortegnelse over pasientens nåværende legemiddelbruk. Inkluderer også oversikt over legemiddelallergier og CAVE.
Legemiddelansvarlig lege	<i>Nivå-2 leder/den som nivå-2 leder utpeker som legemiddelansvarlig lege</i> i enheten. Lege som har overordnet medisinsk fagansvar ved enheten.
Legemiddelgjennomgang (LMG)	En systematisk vurdering av pasientens legemiddelbruk for å sikre god behandling og forebygge pasientskader, som beskrevet av Helsedirektoratet .
Legemiddelhåndtering (LMH)	Enhver legemiddelrelatert oppgave som utføres fra og med legemiddelet rekvireres til det er utdelt. Dette innbefatter alle forhold beskrevet i Forskrift om legemiddelhåndtering for virksomheter og helsepersonell som yter helsehjelp . LMH omfatter både rekvirering til lager og på resept, oppbevaring, ordinerings, istandgjøring, utdeling, bytte mellom byttbare legemidler, håndtering av legemiddelrester med mer. Legens ansvar for valg og dosering av legemidler inngår ikke i definisjonen.
Legemiddelliste	Liste over legemidler som enheten bør ha tilgjengelig i sitt legemiddellager. Listen skal være godkjent av nivå-2 leder eller legemiddelansvarlig lege for enheten (utnevnt av nivå-2 leder).
Legemiddelsamstemming (LMS)	Metode der helsepersonell i samarbeid med pasienten skal sikre overføring av korrekt informasjon om pasientens faktiske legemiddelbruk, som beskrevet av Helsedirektoratet .
Legemidler til klinisk utprøving	Farmasøytisk formulering av et aktivt virkestoff eller placebo, som blir utprøvd eller benyttet som en referanse i en klinisk utprøving. Se Klinisk utprøving - Direktoratet for Medisinske Produkter .
LIB	Legemidler i bruk. Pasientens legemiddelliste som ligger i e-Reseptmodulen.
LIB i RF	Se Multidose i e-resept .
LIS	Legemiddelinnkjøpsamarbeid. Innkjøpsavtaler .
Magistrelt legemiddel	Legemiddel som tilvirkes i apotek etter bestilling fra rekvirent til en bestemt pasient.
Meldepliktige bivirkninger	Dødelige eller livstruende bivirkninger, bivirkninger som har gitt varige alvorlige følger, og uventede eller nye bivirkninger som ikke er omtalt i preparatomtale/Felleskatalogen. Se RELIS og DMP for informasjon om bivirkningsmelding.
Multidose	Ferdig doserte legemidler, pakket i pose til den enkelte pasient.
NIB	Næringsmidler i bruk. Betegner næringsmidler som er registrert for pasienten i e-Reseptmodulen.
OPAT (Outpatient Parenteral Antimicrobial Therapy)	Intravenøs hjemmebehandling med antibiotika for utvalgte, stabile pasienter etter en (10-)14 dager lang tidlig kritisk fase hvor effektiv iv behandling er blitt gitt på sykehus. Overlege med OPAT-ansvar identifiserer aktuelle pasienter, og sykepleier med OPAT-erfaring organiserer bruk av CADD-Solis pumpe, intravenøs tilgang, opplæring av pasient og poliklinisk oppfølging.
Ordinasjon	At helsepersonell med rekvireringsrett (lege/tannlege) bestemmer individuell bruk av legemiddel samt dosering og at dette journalføres. Ordinasjoner skal dokumenteres i kurve og journal (skriftlig/elektronisk).
Ordinasjon gjennom prosedyre	Sykepleier/ambulanspersonells beslutning om iverksetting av legemiddelbehandling etter skriftlig prosedyre. Ordinasjon gjennom prosedyre gjelder <u>kun når lege ikke er tilgjengelig</u> , og der slik ordinasjon er <u>nødvendig for å kunne yte forsvarlig helsehjelp</u> . Prosedyren skal være kjent i avdelingen og inneholde regler for i hvilke tilfeller og for hvilket

	helsepersonell den gjelder. Den skal være datert og signert av ansvarlig avdelingsoverlege eller tilsvarende. Ordinasjon etter skriftlig prosedyre skal dokumenteres i pasienten kurve (skriftlig/elektronisk).
PLL	Pasientens legemiddelliste (PLL) gir samlet og oppdatert informasjon om legemiddelbehandling som er rekvirert eller ordinert fra alle deler av helse- og omsorgstjenesten, f.eks. fra fastlege, sykehjemslege og sykehuslege. Teknisk sett oppbevares pasientens legemiddelliste (PLL) som en melding i Reseptformidleren, og en kopi i kjernejournal.
PLO-melding	Standardisert elektronisk utskrivningsrapport til kommunehelsetjenesten ved utskrivelse.
Prejournal	Foreløpig journal som blir tatt opp ved innkomst i sykehus.
Preparatomtale	Godkjent beskrivelse av legemidlet, dets egenskaper, bruksområde, dosering osv. For legemidler som har markedsføringstillatelse i Norge, er preparatomtalen godkjent av Statens Legemiddelverk. Legemiddelsøk - SPC
Reell kompetanse	Kompetanse som er opparbeidet gjennom erfaring og utøvelse av den formelle kompetansen.
Rekvirering	Muntlig, skriftlig eller elektronisk bestilling av legemidler på resept eller rekvisisjon.
Rekvisisjonsrett	Leges rett til rekvirering av legemidler til pasient og/eller medisinaler.
RELIS	Regionalt legemiddelinformasjonscenter (RELIS).
Restnotering	Legemiddel som ikke kan leveres fra apoteket samtidig med de øvrige varene som er bestilt.
RF	Den nasjonale reseptformidleren for elektroniske resepter.
Svinn	Legemidler som uten åpenbar forklaring forsvinner fra enhetens legemiddellager.
Synonympreparater	Preparater som inneholder samme virkestoff. Preparatene har ikke nødvendigvis samme legemiddelform eller styrke slik kravet er for byttbare legemidler. Se Generisk bytte .
Tilberedning	Klargjøring av legemiddel som på grunn av holdbarhetsforhold må gjøres klart til bruk umiddelbart eller kort tid før utdeling til pasient. Dette kan f.eks. være tilsetninger til infusjonsvæske, oppløsning av tørrstoff i hetteglass, tilsetning av vann til antibiotikamikstur e.l.
TPN	Total Parenteral Ernæring.
Tyveri eller underslag av legemidler	Legemidler som fjernes fra enhetens legemiddellager til eget misbruk eller videresalg.
Utdeling	Utdeling av legemidler til pasient, administrering av legemiddel som pasienten ikke kan administrere selv, overvåking av legemiddelinntak og observasjon av eventuelle umiddelbare reaksjoner på tilført legemiddel. Utdeling omfatter blant annet å sikre at legemiddel administreres på riktig måte.
VIB	Varer i bruk. Betegnelse i e-Reseptmodulen over legemidler (LIB), næringsmidler (NIB), forbruksmaterieell (FIB) og vaksiner som er registrert til den enkelte pasient.

Referanser

Interne referanser

[1.2.2.1-01](#)[Introduksjon til Legemidler](#)

1.2.2.1-03	Fordeling av praktiske oppgaver innen legemiddelhåndtering
1.2.2.1-04	Uønskede hendelser innen legemiddelhåndtering
1.2.2.1-06	Internkontroll og farmasøytiske tjenester
1.2.2.1-09	Medisinrom
1.2.2.1-12	Forankring i lov og forskrift
1.2.2.2-04	Innkjøpsavtaler
1.2.2.2-05	Mottak og kontroll av leveranse fra sykehusapoteket
1.2.2.2-06	Oppbevaring og kontroll av legemidler
1.2.2.2-09	Avfallshåndtering, legemidler
1.2.2.2-10	Retur av legemidler
1.2.2.3-01	Istandgjøring og merking av legemidler
1.2.2.3-02	Utdeling av legemidler
1.2.2.3-13	Cytostatika og andre legemidler som håndteres som cytostatika
1.2.2.4-01	A- og B-preparater - kontroll med innkjøp og forbruk
1.2.2.4-11	Oversikt over A-preparater
1.2.2.4-12	Oversikt over B-preparater
1.2.2.4-13	A- og B-preparater - oppfølging ved mistanke om svinn
1.2.2.5-01	Legemiddelsamstemming ved innleggelse
1.2.2.5-03	Ordinering av legemidler og vurdering av legemiddelbehandling
1.2.2.5-04	Melding av bivirkninger
1.2.2.5-05	Akutte forgiftninger og antidoter
1.2.2.5-07	Utskrivning og overføring til annet omsorgsnivå
1.2.2.5-10	Resept- og refusjonsveileder
1.2.2.6.4-01	Antiinfektiva, håndtering og istandgjøring
1.2.2.6.9-01	Cytostatika - håndtering i Helse Bergen
1.2.2.7-01	Opplæring legemiddelhåndtering (generelt)

Eksterne referanser

- [1.19.5.6 Spesialisthelsetjenesteloven § 3-3a. Varsel om alvorlige hendelser](#)
- [2.7.2 Legemiddelsøk - SPC](#)
- [2.7.3 Godkjenningfritak](#)
- [2.7.4 Klinisk utprøving - Direktoratet for Medisinske Produkter](#)
- [1.9.9 Forskrift om helseforetaksfinansierte reseptlegemidler til bruk utenfor sykehus](#)
- [3.2.2.1.19.1 Samstemming av legemiddellister](#)
- [2.7.10 Byttelisten - Direktoratet for Medisinske Produkter](#)
- [3.2.2.3.1 RELIS melding av bivirkninger](#)
- [3.2.2.1.3 RELIS](#)
- [2.14.13 Multidose i e-resept](#)
- [1.13.1 Legemiddeloven - Lov om legemidler m.v.](#)
- [1.13.6 Forskrift om legemiddelhåndtering for virksomheter og helsepersonell som yter helsehjelp](#)
- [1.9.1 Helsepersonelloven - Lov om helsepersonell m.v.](#)
- [2.21.5.2 A/B rapporten](#)
- [1.9.1.2 Lov om helsepersonell. § 3. Definisjoner](#)